

گفت‌وگوی «شبکه شرق» با عضو کمیته پیگیری دستگیری هنرمندان:

حکم‌های ممنوع‌الکاری هنرمندان غیرقانونی است

فرانک آرتا: مهدی کوهیان به‌عنوان یکی از اعضای کمیته پیگیری هنرمندان دستگیرشده در خانه سینما علاقه نداشت از جایگاه حقوقی خود صحبت کند؛ چون اعتقاد داشت طرح مسائل مربوط به هنرمندان بازداشتی از نظر حقوقی تا قبل از صدور حکم قطعی جایز نیست...

صفحه ۱۱

سرمقاله

به حاشیه رفتن بحث استقلال

کوروش احمدی دیپلمات پیشین

در شرایطی که آزادی و استقلال در حدود ۱۵۰ سال گذشته دو ستون اصلی نهضت ملی ایرانیان بوده، در دهه‌های اخیر از اهمیت ستون استقلال کاسته شده و بر اهمیت ستون آزادی اضافه شده است. حداقل از زمان جنبش تنباکو، دوگانه آزادی و استقلال دو محور اصلی مبارزه ایرانیان با خودکامگی شاه و مداخله بیگانگان در امور ایران بود. قیام تنباکو در ۱۲۶۸ش علیه اعطای امتیاز بهره‌برداری به خارجی‌ان که مُخل استقلال کشور بود، برای نخستین‌بار در تاریخ ایران قدرت نامحدود شاه را نیز به چالش کشید. در انقلاب مشروطه تمرکز عمدتا بر محدودکردن قدرت شاه از طریق مقیدکردن او به قانون بود. جنبش ملی ۲۲-۱۳۲۰ در مقاطعی رنگ استقلال‌خواهی نیز به خود گرفت؛ چراکه انگلیس در راستای حفظ امتیاز نفت، عملا به ملات اصلی انسجام کمپ ضد آزادی مرکب از دربار، مالکان بزرگ و اشرافیت سیاست‌پیشه سنتنی و مانع اصلی در برابر اجرای قانون اساسی مشروطه تبدیل شده بود. به‌همین‌دلیل، موازنه منفی که از سوی دکتر مصدق برای جلوگیری از اعطای امتیازات به خارجی‌ها در مجلس پنجم (۱۳۰۴) مطرح شده بود، برای جلوگیری از اعطای امتیاز نفت شمال به شوروی و خلع ید از انگلیس در نفت جنوب موضوعیت داشت. کودتای ۲۸ مرداد با محوریت خارجی و نقش آفرینی ائتلاف مورد اشاره راه را برای احیای دیکتاتوری هموار کرد و نهضت ملی را در آن مقطع به شکست کشاند. در دوره کنونی اگر سیهر عمومی را مبنای قضاوت قرار دهیم، مدت‌ها است که دیگر سخنی از استقلال نیست و برعکس همه توجه‌ها بر انواع آزادی‌ها متمرکز است. مراد از آزادی نیز تنها آزادی سیاسی نیست؛ بلکه به موازات دوشدن از جامعه سنتی همه انواع اقتدارهای سنتی در همه سطوح به چالش کشیده شده و آزادی‌های فردی، اجتماعی، مدنی، کنش اقتصادی مستقل ...و در مرکز توجه قرار گرفته‌اند. آزادی‌خواهی از نوعی که در فرآزهای سابق نهضت ملی مانند دوره مشروطیت یا جنبش دموکراسی‌خواهی ۱۳۲۰-۲۳ دیده‌ایم و در آن چالش عمدتا متوجه خودکامگی شاه بود، اکنون تعمیم یافته و حوزه‌های گسترده‌تری، از جمله حوزه‌های فردی، مدنی و اجتماعی را شامل شده و همه اشکال اقتدار سنتی را به چالش کشیده‌است. در همین زمینه، جامعه‌شناسان و روان‌شناسان اجتماعی به ما می‌گویند که در چند دهه گذشته با رشد شتابان فردگرایی، سرکشی، شادی‌جویی و نهایتا نوعی بیداری مدنی و دموکراتیک مواجهیم و میل شدید جوانان به مشارکت فعال در ادوار انتخاباتی در دهه‌های ۸۰، ۷۰ و ۹۰ را بخشی از همین روند و با هدف ایجاد تغییر از طریق صندوق رأی ارزیابی می‌کنند. تکثری سابقه منابع اطلاع‌رسانی نیز این‌روند را تقویت کرده است. اما این تنها تمرکز بر انواع آزادی‌ها نیست که استقلال را تحت الشعاع قرار داده است. بسترها و شرایطی که قبل‌ا استقلال را در دستور کار ایرانیان قرار می‌داد نیز دچار تحولاتی اساسی شده است. طی‌شدن روند استعمارزدایی در جهان و خاتمه جنگ سرد از دلایل اصلی به حاشیه رفتن بحث استقلال است. توضیح اینکه قدرت‌های بزرگ در دوره استعمار یعنی از قرن شانزدهم میلادی تا دهه ۱۹۶۰، در پی اعمال نفوذ و سلطه بر کشورهای آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین بودند. در این دوره رقابت قدرت‌های استعمارگر با هم و تلاش آنها برای غارت منابع دو مانع اصلی استقلال کشورها بود. در ایران، رقابت روس و انگلیس برای بسط نفوذ و دریافت و حفظ امتیازات موجب ایجاد احزاب و طیفی از سیاست‌مداران و منتقدان ایرانی وابسته و فشار به معهوده چهره‌های مستقل می‌شد. رقابت فشرده بین اردوگاه غرب و شرق در دوره جنگ سرد که بخشی از آن از نظر زمانی بر دوره استعمار منطبق بود، عاملی دیگری بود که مُخل استقلال کشورها بود. آمریکا و شوروی در آن دوره برای جلوگیری از قرارگرفتن کشورها در اردوگاه رقیب با استفاده از قلمرو آنها برای استقرار پایگاه‌ها نظامی و ایستگاه‌های جاسوسی و انواع همکاری‌های نظامی با جذب کشورها در مدار خود متمرکز بودند که چالشی بزرگ برای استقلال کشورها بود. با خاتمه عصر استعمار و جنگ سرد انگیزه‌های اصلی قدرت‌های بزرگ برای صرف هزینه برای وابسته‌کردن کشورها به خود نیز ته‌کنید. در دهه ۱۹۹۰ حتی کار به جایی رسید که برخی از کشورها به مناطق که دیگر اهمیت ژئوپلیتیک قبلی را نداشتند، اصطلاحا به حاشیه روابط بین‌المللی رانده شدند. افغانستان ازجمله کشورهایی بود که بعد از خروج نیروهای شوروی در ۱۹۸۹ از سوی غرب نیز رها شد. البته در دوره بعدی و برای زمانی محدود اولویت مبارزه با تروریسم موجب شد تا مجددا برخی کشورها مورد توجه غرب قرار گیرند. به حاشیه رفتن بحث استقلال به دلایل فوق یک پدیده جهانی است و اختصاص رقیب به ایران ندارد. اکنون در دوره‌ای قرار داریم که انگیزه‌های ژئوپلیتیک قدرت‌های بزرگ برای حضور و نفوذ در کشورها وتلاش برای گماردن ایادی خود در سمت‌های حساس یا حذف ایادی رقیبا تا حد زیادی از میان رفته است. اکنون رقابت‌های اقتصادی و دستیابی به بازارها به مشغله اصلی کشورها تبدیل شده و موجبات تمرکز بر مکمل‌سازی اقتصادی و حتی وابستگی متقابل اقتصادی کشورها را فراهم کرده است. پیش‌شرط اصلی موفقیت در این میدان برقراری حکمرانی خوب در داخل، بارورسازی ساختارهای داخلی و تعامل سازنده و سودآورد با جهان است. با کاسته‌شدن از اهمیت استقلال سیاسی، یک عامل مهم تنش‌ز در سیاست داخلی کشورها که اغلب موجب دسته‌بندی‌های له و علیه می‌شد و مخل تمرکز بر اولویت‌های مهم تر بود، به حاشیه‌رفته است و راه برای تمرکز بر ستون دیگر یعنی آزادی و توسعه سیاسی هموارت شده است.

سه‌شنبه ۲۵ بهمن ۱۴۰۱ • ۲۳ رجب ۱۴۴۴ • ۱۴ فوریه ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۴۹۶ • ۱۲ صفحه • ۱۰۰۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: جواب استانداری آذربایجان غربی به گزارش «شرق»، واکنش یکی از استادان اخراجی دانشکده کارآفرینی به ادعای رئیس دانشگاه تهران: شأن وزارت علوم و دانشگاه تهران را حفظ کنید

نگاهی به کلاف پیچیده تسهیلات ازدواج با بررسی ادعاهای متناقض بانک مرکزی و مرکز پژوهش‌های مجلس

ماراتن وام

دریافت وام ازدواج صفی طولانی دارد. زوج‌های متقاضی وام ازدواج می‌گویند نوبت انتظار آنها برای دریافت وام ازدواج به یک سال می‌رسد

گزارش تیریک را در صفحه ۴ بخوانید

گزارش میدانی «شرق» از زنان شاغل در سرویس‌های بهداشتی عمومی

چه کسی می‌داند من چقدر حرف دارم...

گزارش تیریک را در صفحه ۴ بخوانید

بررسی سرنوشت مصوبه شفافیت قوا و نتیجه پاس کاری آن بین برخی نهادهای اجرایی در گفت‌وگو با نمایندگان مجلس

توپ شفافیت

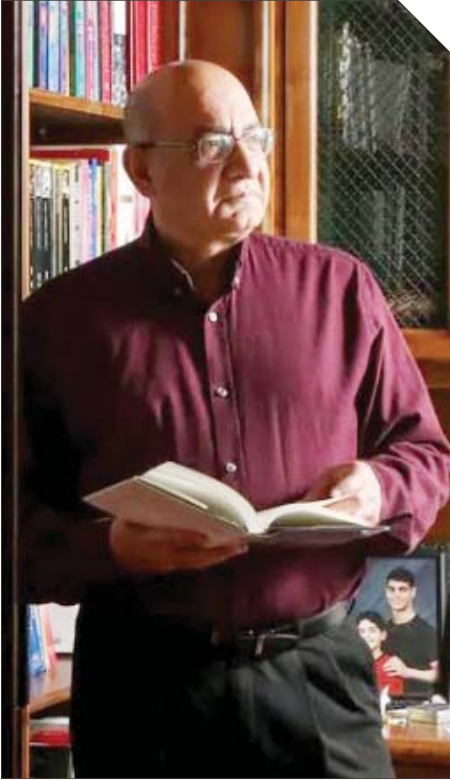
تعداد قربانیان زلزله ترکیه و سوریه از ۳۵ هزار نفر گذشت

زلزله ۱۹۹۹ کابوس اردوغان

پژمان جمشیدی دیگر محروم نیست؟

پژمان جمشیدی، بازیکن سابق فوتبال که حتی به تیم ملی ایران رسید و در عرصه باشگاهی هم تجربه حضور در تیم معتبری مانند پرسپولیس را به کارنامه‌اش اضافه کرد، این روزها چنان از این ورزش فاصله گرفته که شاید نسل جدید به‌سختی به یاد بیاورد که هنرپیشه اول سال‌های اخیر سینمای ایران روزگاری در مستطیل سبز هنرنمایی می‌کرد. البته که خودش هنوز هم اگر مورد پرسش قرار بگیرد، فوتبال را انتخاب می‌کند ولی واقعیت این است که آن‌قدر در سینما پیشرفت کرده و از کنار این حرفه جدید به توفیق رسیده که حالا ورزشی‌توصیف‌کردن او آن‌هم به‌عنوان یک چهره حرفه‌ای کار دشواری است. به‌هرروی او این روزها به یکی، دو دلیل دوباره به صدر اخبار برگشته و از آنجا که هنوز هم رسانه‌های ورزشی اخبار مرتبط با پژمان را با جدیت دنبال می‌کنند، همین روز گذشته به دلیل یک موضوع خرساز، روی جلد یکی از روزنامه‌های ورزشی رفته بود. قبل از رسیدن به این مورد ولی بهتر است اتفاق رخ‌داده برای او در مراسم جشنواره فیلم فجر بررسی شود. پژمان جمشیدی در این دوره به‌واسطه بازی در فیلم یادگار جنوب در فهرست کاندیداهای نقش‌مکمل مرد قرار گرفته بود ولی نهایتا دست‌س به‌سیرمغ جشنواره نرسید و فقط موفق به کسب دیپلم افتخار از جشنواره فیلم فجر ۱۴۰۱ شد.

این گزارش را در صفحه ۹ بخوانید

گفت‌وگوی احمد غلامی با محسن گودرزی و عبدالمحمد کاظمی پور درباره کتاب «چه شد؟ داستان افول اجتماع در ایران»

افول اعتماد

در همین زمینه: شد آنچه نباید می‌شد / حجت میرزایی

کتاب «چه شد؟ داستان افول اجتماع در ایران» نوشته دو جامعه‌شناس ایرانی، محسن گودرزی و عبدالمحمد کاظمی پور در روزگاری منتشر شد که جامعه ایران اعتراضات خود را به خیابان آورده و نارضایتی‌اش از وضع موجود را آشکار کرده است. «چه شد؟ داستان افول اجتماع در ایران» نیز امکانی برای تفکر درباره وضعیت اخیر به دست می‌دهد. چراکه پژوهشگران در این کتاب جلوه‌های متنوعی از سرمایه اجتماعی و تأثیر و تغییرات آنها در طول زمان را با استناد بر داده‌های تجربی بررسی کرده‌اند و راهکارهایی برای بهبود وضعیت سرمایه اجتماعی ایران را به بحث گذاشته‌اند.

در عین حال، مؤلفان کتاب «چه شد؟ داستان افول اجتماع در ایران» از افول اجتماع سخن می‌گویند و مفهوم اعتماد را پیش می‌کشند که از دید آنان بر دو نوع است؛ «اعتماد عمودی» و «اعتماد افقی» که ناظر بر رابطه جامعه با حکومت و روابط میان افراد جامعه با یکدیگر و بین خودشان است. چنان‌که از شواهد برمی‌آید روند اعتماد جامعه در چندین دهه گذشته سیر نزولی داشته و تنها بعد در دوران اصلاحات این روند تغییر کرده و دوباره رو به افول گذاشته است. مؤلفان «چه شد؟» معتقدند «کاهش اعتماد مردم به حکومت بیشتر به‌واسطه انسداد فزاینده نهادهای سیاسی و سیاست‌های طرد اجتماعی و البته ناکارآمدی شدید دستگاه دولتی روی داده است. وقتی چنین می‌شود البته کار دولت‌ها برای جانداختن روایت‌های خود از تاریخ هم مشکل‌تر می‌شود». از آنجا که پژوهش‌ها و آثاری همچون «چه شد؟»، فهم شرایط موجود ایران و افول اجتماع را ممکن می‌سازند، با دو مؤلف کتاب، محسن گودرزی و عبدالمحمد کاظمی پور به گفت‌وگو نشستیم که می‌خوانید.

این گزارش را در صفحه ۶ بخوانید

یادداشت

تنش میان ایران و آذربایجان

اردوان امیراصلانی

صبح روز هفتم دی‌ماه سفارت جمهوری آذربایجان در تهران مورد حمله مسلحانه قرار گرفت که حاصل آن یک کشته و دو زخمی بود. انگیزه مهاجم همچنان نامشخص است و دقیقا همین بلاکلیفی سبب شعله‌ورشدن مجدد تنش‌ها بین ایران و آذربایجان شده است. تهران ضمن رد هرگونه مسئولیت در این حمله آن را نتیجه اختلافات خانوادگی می‌داند. با این حال، این استدلال مورد قبول مقامات آذری نیست و آنها این رویداد را یک حمله تروریستی می‌دانند که دولت ایران با وجود هشدارهای متعدد آن را پیش‌بینی نمی‌کرد. از چند ماه پیش، ضدایرانی‌ترین رسانه‌های آذری علنا با پیش‌بینی حمله قریب‌الوقوع به آذربایجان به این تنش دامن زده بودند. این حمله بیش از هر چیز بخشی از یک سری اتهامات متقابل طولانی مدت بین دو کشور است که دستگیری ۱۹ نفر مظنون به سازماندهی حملات در آذربایجان توسط سرویس‌های امنیتی آذربایجان آغاز شد. از سوی دیگر عنصر اصلی هدایت‌کننده حمله به شاه‌چراغ نیز یک تبعه آذربایجان معرفی شده است. دو سال است که روابط دیپلماتیک بین دو کشور بسیار سخت و پرتنش بوده و اختلاف بر سر وضعیت ارمنستان نیز سبب تشدید تنش‌ها شده است. جنگ ۲۰روزی بین آذربایجان و ارمنستان در پاییز ۲۰۲۰ اولین رویدادی بود که به دلیل حمایت سنتنی و دیرینه ایران از ارمنستان و مردم قره‌باغ کوهستانی و خانات‌هایی که زمانی بخشی از ایران بودند، بین باکو و تهران شکاف ایجاد کرد. از آن زمان، تسخیر کامل منطقه محاصره‌شده توسط آذربایجان برخلاف توافق‌نامه آتش‌بس نوامبر ۲۰۲۰، تنش‌ها را بین دو کشور تشدید کرده است. طبیعتا حمله ۱۳ و ۱۴ سپتامبر ۲۰۲۲ به ارمنستان و تمایل باکو برای تحمیل مسیر کردیدور زنگزور به ارمنستان و ایران و درنهایت محاصره قره‌باغ

دیدار رئیس‌جمهور با رهبر انقلاب اسلامی در آستانه سفر به چین

حجت‌الاسلام‌والمسلمین سید ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور کشورمان، در آستانه سفر به چین، روز گذشته با رهبر انقلاب اسلامی دیدار کرد.به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری، رئیس‌جمهور در این دیدار گزارشی از برنامه‌های کاری این سفر و جلسات و ملاقات‌های در نظر گرفته شده بیان کرد. آیت‌الله خامنه‌ای...

صفحه ۲

یادداشت

جاماندگی اقتصاد از سیاست

حسین حسینی کارشناس اقتصادی

«ایرانی از اوضاع دلنگ و از زندگانی سیر است. همه از روزگار می‌نالند و به زمانه نفرین می‌کنند. هیچ‌کس راضی و دلخوش نیست... درصدد تولید کار و ایجاد ثروت باید بود... ملت بی‌مایه، آزادی‌اش حرف است... جامعه بی‌ثروت محکوم به تحمل جمیع مصائب دنیا است» (علی‌اکبر داور، ۱۳۰۱ شمسی). قطار تحولات سیاسی در کشور و چاره‌جویی برای گذر از بی‌ثباتی‌ها شتاب زیادی گرفته است. تداوم وضعیت فعلی به نظر ناممکن یا بسیار پرهزینه خواهد بود.

ادامه در صفحه ۱۰

کوهستانی که از دسامبر گذشته تاکنون ادامه دارد، کمکی به برقراری آرامش نکرده است. اساسا دو کشور یکدیگر را به سیاستی متهم می‌کنند که تمامیت ارضی آنها را تهدید می‌کند. حمله به سفارت آذربایجان برای این کشور به معنای سیاست ضدآذری است. اما به گفته تهران، این لفاظی‌ها مانند مانورهای نظامی باکو در قفقاز بخشی از راهبرد جهانی ضدایرانی آذربایجان است که تهران آن را تهدیدی جدی برای حاکمیت ارضی ایران و راه‌های ارتباطی کشور به قفقاز و آسیای مرکزی می‌داند. به نظر می‌رسد وقایع اخیر نیز تحلیل را تأیید می‌کند. آذربایجان از ستیزه‌جویی فعال آرمان یان‌ترکیستی توسعه‌یافته توسط ترکیه پیروی می‌کند. مشارکت فزاینده ایران در کنار ارمنستان از پاییز گذشته، جرقه یک کارزار خشونت‌آمیز ضدایرانی را در رسانه‌های حامی دولت آذربایجان زده است که مرتبا در حال فریاد جدایی‌خواهی برای ایجاد «آذربایجان بزرگ» هستند. همین ایده گسست سرزمینی و جمعیتی به‌ویژه همراه با ناآرامی‌های اجتماعی اخیر، سبب افزایش نگرانی‌ها شده است. مسیر کردیدور زنگزور همچنان موضوع اصلی مناقشه و نگرانی‌هاست. این مسیر زمینی که توسط آذربایجان در امتداد مرز مشترک ایران و ارمنستان گسترده شده، آن را به منطقه نخجوان متصل می‌کند و باعث قطع ارتباط تجاری و احتمالا نظامی بین ارمنستان و ایران می‌شود. ایران علاوه بر دفاع از ارتباط خود با ارمنستان و سایر نقاط قفقاز، از ایجاد این مسیر برای ورود ترکیه به آسیای مرکزی و در نتیجه محاصره یان‌ترکیستی مضر برای امنیت ملی و حاکمیت ارضی خشوند نیست. اما علاوه بر افزایش حملات به ارمنستان، نزدیکی فزاینده بین آذربایجان و اسرائیل نیز سبب افزایش نگرانی‌هاست، زیرا امکان حضور اسرائیل در مرزهای شمال غربی ایران و دسترسی آسان ارتش اسرائیل برای نفوذ به کشور را فراهم می‌کند. حمله پهبادی اخیر به انبار مهمات در اصفهان به سرعت از سوی مقامات ایرانی یک عملیات خرابکارانه اسرائیلی تلقی شد. به نظر می‌رسد سرعت عمل اسرائیل در حمایت از باکو و اعلام سازماندهی نشست قریب‌الوقوع با مشاور دیپلماتیک الهام علی‌اف، مؤید ارتباط علت و معلولی این وقایع است.

ادامه در صفحه ۱۰

سالنامه ۱۴۰۲
عصر حرکت

روزنامه شرق
موسسه فرهنگی هنری جام سبز

برای پیش خرید کتاب سررسید شرق و درج آگهی ، با موسسه فرهنگی هنری جام سبز، تماس بگیرید:

۰۲۴۷ - ۸۸۸۸ - ۰۱۷۳ - ۸۸۸۸۰۰ (۰۲۱)